

SCENE DIN DEMOCRATURĂ

Domnule Nicolae Breban,

Într-unul dintre incitantele Dvs. eseuri pe care le citesc cu reală curiozitate, *Liberii profesioniști* (Contemporanul, iulie, 2008), deplângeați lipsa de solidaritate a scriitorilor: „suntem liberi, dar această uriașă și unică solidaritate s-a pierdut!”. Era vorba de solidaritatea din anii comunismului, „în receptarea artei și nu numai, dar și în «așteptarea» lucidă, cu dinții strânși în jurul acelor indivizi care se încărcău, într-o măsură sau alta, fiecare după firea și zestrea sa naturală, cu sarcina durerii și a speranței”.

Eu, una, n-am simțit această solidaritate. Mă temeam de turnătorii din breaslă și, cum de ce ți-i frică nu scapi, am fost minuțios turnată; știam că pe Mihai Ursachi, de pildă, îl flancau fanii-supraveghetori. Cu prietenul puteai vorbi despre ce nu puteai scrie, dar, de multe ori, era o sursă, ca Dan Oprescu, membru fondator GDS, care s-a dovedit turnătorul prietenului Stelian Tănase. Nu, dezvoltarea cultului prieteniei e cam greu de generalizat. Ștefan Aug. Doinaș a stat la închisoare pentru omisiune de denunț, în cazul Marcel Petrișor. Nu l-a trădat, dar a semnat apoi un angajament de informator. Mai era și moda „citoritorilor” revoltați din „câmpul muncii”. Parcurgeau pe rupele *Un om norocos* de Octavian Paler, fiind la curent cu ultimele directive ale PCR. Poate vom afla cine erau sculerii și textilistele, betonistii și matriterii care nu făceau altceva decât să-și treacă din mână-n mână romanul lui Paler, al lui Ion Băieșu ori cel al lui Ion Anghel Mânăstire, ca să propună topirea blasfemiilor la adresa orînduirii ideale. Dvs. înșivă ați fost supus vegheii organelor pentru „idei greșite”. N. Moraru a cerut, după ce-a apărut *Delirul*, arestarea lui Marin Preda, secondat de morăritul Mircea Brătucu. De altfel, acest edec al proletcultului fusese unul dintre cei care au indus ura de clasă intelectuală, ca și Leonte Răutu. Dar cum ar fi funcționat proletcultul fără ajutor dinspre comilonii Partidului Comunist (PMR), A. Toma, Deșliu, Tulbure, Frunză, Banuș, Jebeleanu, Sașa Pană, Nina Cassian? La prima Conferință a Uniunii Scriitorilor, prin fuzionarea SSR cu Societatea Autorilor Dramatici (președinte de onoare – M. Sadoveanu; președinte activ – Z. Stancu), punct înscris pe ordinea de zi și dezbătut a fost „cultivarea urii față de imperialiști”. În poezia „bardului de la Urziceni”, A. Toma, Stalin rima cu Amin. „Da, asta-i Buna-Veste, noul Crez/ Întru care vă nasc și vă botez/ În numele lui Marx și Lenin și Stalin/ Acum și-n vecii vecilor și pururea Amin”. Nu opere se făureau, ci arme de luptă. În celebra ședință din iunie '52, de după căderea Anei Pauker, Eusebiu Camilar se culpabiliza: „Eu am fost împăciuitorist”, promițând: „Cărțile mele vor fi arme de luptă din ce în ce mai ascuțite”. Când Al. Rosetti a fost scos din Universitate, în același an '52,

ca latinizant, cosmopolit, cu „origine nesănătoasă” pe „Cher Ami”, cum îi spuneau cei pe care i-a editat, dar și colegii de catedră, nu l-a ajutat nimeni. Ileana Lordache, fiica lui Vladimir Streinu, era măritată cu Radu Tudoran, frate cu Bogza. Când a fost arestat Streinu, în toamna lui '59, lui Geo i-a fost frică să intervină pentru Ușy. Actrița a încercat cu Al. Bîrlădeanu, căsătorit, atunci, cu Marcela Rusu. A ajuns și la Gogu Rădulescu. Nimic.

„Demascările” (vocabula lui Leonte Răutu, secretarul CC răspunzător de Propagandă și Cultură) le începuse în „lungul stalinism barbar”, cum numiți Dvs. perioada, Oscar Lemnar, la rubrica lui cu zvâc *Perna cu ace* (un ac de cojocul proletcultului are Vasile Spiridon într-o carte prea puțin comentată, Editura Timpul, 2004, cu același titlu). Bestiile moșieresti și chiburești trebuiau eliminate. Da, *bestiile* era cuvântul de ordine, cf. Marx, discurs din 14 aprilie 1856: „Istoria este judecătorul, proletariatul este călăul”. Lenin își numea dușmanii insecte, păduchi, scorpioni. Ura de clasă era cultivată în colectivul de oameni ai muncii, exersată de *comisiile de reeducare a mentalității burgheze*. Îi vânau pe eretici, pentru ca arta să aibă „miez sănătos” (Petru Dumitriu). Aceste exersări ale urii anihilau valori (Ministrul Propagandei a interzis întâi, în 1946, 1800 de titluri; s-a ajuns în '48, la 10.000), le trimiteau în pușcării pentru reeducare prin tortură, cruzimea torționarilor fiind din ce în ce mai ingenioasă. Cifra morților la propriu sau a morților din punct de vedere social, pentru societate e înspăimântătoare.

Știu din *Caiet albastru* (Editura Fundației Culturale Române, 1998) că profesorul Nicolae Balotă a fost închis prima oară în '48, la 23 de ani, pentru cărți subversive. Din nou arestat, în tren, în noaptea de 2-3 ianuarie '56 pentru un Memorandum (de trimis în Occident), despre lipsa de libertăți și de drepturi după Cortina de Fier. Actul a fost predat la Secu de un delator. Delațiunea i-a adus 7 ani de temniță pentru *crimă de trădare*. Mărturiile deținuților politici ar trebui să fie un fel de testament pentru noi. Și-i dau dreptate lui Alexandru George când susține că scriitorul român e în diacronie: Balotă n-a fost contemporan cu Ov.S. Crohmălniceanu, nici Tonegaru cu Paul Georgescu, nici N. Manolescu cu Jebeleanu (pentru că nu figura în antologia *Poezia română modernă de la G. Bacovia la Emil Botta*, Jebe l-a pârât „sus” pe N. Manolescu, pe motiv că i-a introdus pe „reacționarii” Crainic, Ștefan Baciu, Radu Gyr și antologia a fost interzisă. Tot Jebe s-a spus că ar fi dizolvat, în '46, cenaclul „Sburătorul”, care mai funcționa, postlovinescian).

În perioada '48-'50, Arghezi, Blaga, Streinu, Ș. Cioculescu erau „înfierați” în toate plenarele USR și-n „Scînteia” drept „criziști”. Îndrăzniseră să semnaleze „criza literaturii”.

Într-un august '48, noul statut al Academiei Române îi excludea pe „dăunătorii” Ion Petrovici, Blaga, P.P. Negulescu, Gh.I. Brătianu, C. Rădulescu-Motru, D. Gusti, Simion Mehedinți, G.T. Kirileanu, Onisifor Ghibu etc. După zece ani de Aiud, Ion Petrovici, cu DO în Bărăgan, căuta o fîntînă să se arunce-n ea. După o conferință a filosofului la Academia Franceză, în '34, Elena Văcărescu nota că fusese „unul dintre cele mai mari succese pe care le-a obținut vreodată un român la Paris”. În '52, D. Gusti confecționa în comuna Cățelu jucării de cauciuc, într-o cooperativă meșteșugărească, să nu moară de foame. S. Mehedinți chiar murea de foame în '59: orb, fără pensie, dar, mai ales, fără bibliotecă.

Ar fi fost posibile crimele oribile, arestările pentru *libri prohibiti*, eliminările din literatură fără sprijinul *intelighenției flotante*, în formularea lui Pareto? Fără cei repede „doxați”, supuși doxei, dogmei, ideologiei de import? Autori de literatură de propagandă, pe teme proletarizate lucrau ca „zilierii pe ogoarele literaturii” (cum le spunea Vasile Spiridon în cartea citată), dar îi lucrau și pe ceilalți, pe nealiniați. De unde a știut tov. Kohn, care supraveghea ESPLA din partea Securității, că în editură se afla un manuscris subversiv de C. Noica, *Povestiri din Hegel*, conținând *abateri de dreapta*, dacă nu l-ar fi înștiințat un redactor, poate prieten cu Mihai Șora, care relatează episodul? Un alt exemplu dintre multele pe care le cunosc: agentul Ștefan Dragomirescu l-a turnat pe Blaga pentru că, în '56, vizitat la Cluj de Miron Constantinescu, Constanța Crăciun, Fazekas și Pavel Țugui (șef al secției de cultură și știință a CC al PMR, perioada '56-'60) a refuzat să fie reprimat în Academie, la schimb cu o *declarație publică de adevărate la regim*. Le-a spus net că nu-și poate renega o activitate de-o viață. Blaga avea multe volume în manuscris și era conștient că nu vor fi tipărite dacă nu ceda. „Prietenul” agent Secu s-a dus la Cluj în misiune: să-i verifice sertarul de scriitor. A primit 1000 (una mie) lei recompensă pentru devoalarea „putregaiului cosmopolit”.

Dumneavoastră scrieți, domnule Nicolae Breban, că proletcultul poate fi considerat finit în '64, după deschiderea pușcăriilor politice și în '65, când Conferința scriitorilor l-a dat jos pe „poetul bardei”, Mihai Beniuc. Dar conștiința socialistă se formase, iar conștiința asta nu-i măsea, să doară. Turnătorii între prieteni a fost *voluntară*, ca munca patriotică; *benevolă*, cum a fost și aceea contribuție pentru obște. Jean Băileșteanu (în revista „Argeș”) crede că poetul Lucian Valea n-a turnat și că, din pricina asta, a ocupat funcții modeste. Adevărul e că a și turnat (au apărut dovezile), a și ocupat funcții modeste.

Generației Dvs. i s-a reproșat că ar fi exploatat *lucrative* perioada de dezgheț de după moartea lui Dej, „cel mai fidel aliat al Uniunii Sovietice”. În fapt, ați fost rebelii, răzvrățiții contra dogmaticilor luptei de clasă, ai *realismului țărmarit*, cum îl parafrazează Vasile Spiridon pe teoreticianul *realismului nețărmarit*, Roger Garaudy, „*deviat*” din marxism în... islamism. În '59, în București, mai era bulevardul Jdanov, se mai blama estetismul. Criticii *a Tomiști* (mulțumesc, Viorica Răduță!) făceau ravagii. V-ați sustras în fel și chip înregimentării, ați evitat „ogîndirea veridică în spirit partinic”. Spuneți că șaizecistii Velea și Fănuș Neagu scriau proză scurtă ca să scape de pretențiile cenzurii. Din câteva pagini, puteau lipsi și

dușmanul de clasă, și activistul dârș; și „omul nou”, și „elementul șovăielnic”. Dvs. ați mizat pe naturi problematice, pe psihologii atipice, pe tipologie forte, desfășurate în proiecte mari, ambițioase. Le-ați realizat.

Uniți, Dvs., cei din generația șaizeci, ați re-căpătat drept la *stil individual* (era a doua tautologie a epocii Dej, după *democrație populară*), drept la subiectivitate, o vreme și la onirism. Cu risc maxim. În '68, Leonea Răutu, zis Cameleonea a decapitat „Amfiteatru”, revista lui Ion Băieșu și Editura pentru literatură, condusă de Ion Bănuță pentru... liberalism. Imprevizibilii erau pedepsiți pentru „manifestări de apolitism și de individualism”, culpabilizați pentru devieri de la linie (vorba lui Gh. Apostol: „Unde-i linie, nu-i de joacă”), „oficialii” fiind cu ochii pe insubordonați. Lupta de clasă nu se mai ascutea ca-n versul acela proletcult stupid, mai erau și armistiții. După atacuri noi urma o perioadă de liniște, alte atacuri, altă perioadă de liniște... Cititorii, însă, vă urmau. A citi Preda, Breban, Buzura era o atitudine, asta era: lectura ca protest. Erau exersați în a găsi ascunzișuri, vorbe cu dublu sens, „antrenați” (Noica) să citească printre/ pe sub/ peste rânduri. Le descifrau literar și literal. Titlul lui Matei Vișniec, *La noapte va ninge* (Albatros, 1979) suna ca o premoniție: se va întâmpla ceva. Oare *Caiet de dictando* de Al. George nu trimitea la dicteu, la dictatură? Ce voia să spună autorul cu acel *dictando*?

Romanele „ascundeau”, ca să releveze adevăruri: parțiale, schiloade, dar adevăruri. Și nu era ușor să păcălești cenzura. Ușor este să spui acum că gata, nu mai merge literatura-parabolă, numai ca să-i anihilezi dintr-un foc pe Paler și pe Tupan. Să susții că Buzura a publicat șopârle („indigeste”) cu voie de la Secu și că Preda a fost „un analfabet”. Dvs. sunteți atacat la glezne că străinii nu vă cumpără cărțile. Ce să mai spun despre un suplimentarist care se întreba dacă Dan Mircea Cipariu ar fi vrut să scrie *Animale bolnave*, căutând „exemple ale non-refuzului virtual” („Suplimentul de cultură”, 16-22 august 2008). Vestea bună e că vă aflați într-o bună companie: *gașca* Borges (e cuvîntul suplimentaristului), pe care ar refuza-o Roberto Bolaño.

Totdeauna situarea cuiva la vârful ierarhiei de valori irită, dar războiul contra așa-zisei generații expirate e mai aberant decât oricând. Să fii insultat pentru că ești mai în vârstă și mai consacrat, ba o revistă de cultură să te declare *mort*, e mai mult decât penibil.

Câți spun ca Ion Lazu, *Despre vii numai de bine?*

Încep să cred că nici nu mai e posibilă o solidaritate între scriitori. Dar îmi place să mă gândesc la „solidaritatea” celor aflați în paginile unei istorii literare, oricare ar fi ea: *de la origini până în prezent, condensată, secretă, anecdotică, de azi pe mâine...*

Voi reveni.

* * *

Domnule Nicolae Breban,

Am revenit. Spuneam că încep a crede că solidaritatea între scriitori nu-i posibilă. Că a fost precară în socialism și că este la fel de precară în ne-socialism. Cei mai mulți dintre condeierii noștri, înregimentați, înrolați în anume tabără, se adoră între ei sau îi căsăpesc pe ceilalți, din tabăra adversă. Ce *românărie literară!*, exclamă, din Turnul

Severinului, Mihai Rogobete.

În anii cincizeci a existat un consens, dar al nulităților. Așa s-a făcut că moștenirea Brâncuși a fost refuzată, actul rușinos fiind încheiat și parafat de Leonte Răutu, de Constanța Crăciun (semna: țesătoare și, dedesubt, Ministrul Culturii), de Teohari Georgescu, tipograf cu 4 clase, Ministru de Interne. Scria în act: „Operele lui Brâncuși nu ajută cu nimic la edificarea Socialismului”. Adevărat, ce-i drept! Mult mai târziu, în '66, cum istorisiți în *Memorii I*, după ce-a citit în manuscris *În absența stăpânilor*, Titus Popovici v-a întrebat: „ia spune-mi, cu ce servește acest roman societatea socialistă?!”.

În epoca dominată de bardul de la Urziceni și de poetul bardei, eliminările din literatură se făceau pe bandă rulantă. Ofelia Manole, adjuncta lui Răutu, avea ce-avea cu Eminescu: „Eu nu știu ce găsiți la Ieminescu ăsta”. După scoaterea lui Arghezi din reviste și din edituri, Traian Selmaru cerea, în ședința din iulie '49, din sediul CC al PMR, ca „putrefactul” să fie urmat „și de alți otrăvitori care circulă”. Lista neagră continua cu Ion Pillat, Dan Botta, Voiculescu, Vinea, Adrian Maniu, Al. Philippide etc.

În ultima vreme, au tot apărut (meritul editurilor Vremea și Nemira, în principal) documentele acestor procese grotești, la care cereau cuvântul acuzatorii N. Moraru, I. Vitner (când nu era raportor), Mihai Novicov, Petre Iosif, Petru Dumitriu, Vicu Mândra, Paul Georgescu, Crohmălniceanu, Horia Liman, Corin Grossu, Beniuc, Z. Stancu și, ceva mai reținut, Cicerone Theodorescu. Lua cineva partea scriitorilor incriminați pentru „lipsa de ascuțime” (N. Moraru) în a critica dușmanul burghez? Nu, nimeni. Erau sprijiniți de cineva cei amenințați de „spectrul devierilor” (Petre Iosif)? Ori cei bănuți a fi sovietofobi? În astfel de ședințe lărgite, plenare sau cum se mai numeau, se recomanda eliminarea scepticilor, capitulanților, trădătorilor. În ograda de-alături, a plasticienilor, Boris Caragea, autorul Monumentului V.I. Lenin, dărâmat în '90, îl turna adunării pe Lucian Grigorescu pentru formalism și pe Vlasiu pentru că figurile proletarilor nu erau „corespunzător” tratate: „nu-i recunoști deloc pe muncitori”. La muzicieni, Ovidiu Varga îi blama în plen pe cei care nu compuneau cântece de masă: Ion Dumitrescu, Ludovic Feldman, Zeno Vancea, Andricu etc., în timp ce Mauriciu Vescan îi pune la colț pe compozitorii care nu vizitaseră închisoarea Doftana.

Acuzele concheranților stalinisti: agitație contra regimului, răspândire și deținere de materiale interzise, comentarea posturilor străine, elogierea exponenților esteticii burgheze trimiteau automat *intra muros*.

Ceașescu a „eradicat” polemica (numai unii, ca Eugen Barbu, aveau drept să-i acuze de „denigrarea realităților socialiste” pe cei „în defect”), dar ura interbreslași a rămas. Probă, jurnalele pline de *amintiri adverse* (sintagma lui Ion Ianoși), ca acela al lui Mircea Zăciu, răfuindu-se cu „prietenu” Gusti Buzura.

Existau, așa este, domnule N. Breban, prietenii literare, dar se repede se desfăceau când trebuia ogoită pohta de funcție. Decupez dintr-un interviu luat recent de Călin Ciobotari, în „Dacia literară”, lui Corneliu Ștefanache, debarcat ca incomod de la „Cronica”:

„De altfel cele mai dese turnătorii din perioada respectivă intelectualii le-au făcut. La un moment dat,

devenisem *persona non grata*. Trebuiau să scape de mine. Cei cu care am lucrat – Magda Ursache, Sângeorzan și alții, știu că voiam să depășesc limitele cenzurii. La vremea aceea trebuia să se găsească un post pentru un domn care venea de la Paris. L-au numit redactor șef la „Cronica”. Spun fără nici o infatuare: după ce am plecat eu, revista a căzut”.

Ca și în cazul „Cronicii”, după plecarea lui DRP la București, pentru conducerea revistei „Tribuna” s-au bătut Vasile Rebreanu, director Radio Cluj din '69 și adversar DRP, cu Augustin Buzura, susținut atunci de profesorul Zăciu și, din spate, de Moșu Gogu Rădulescu. „Tribunul” Mircea Vaida-Voevod a fost întâi, după câte știu, de partea lui Rebreanu, apoi s-a aliat cu Buzura. S-a uzat un an de pile și de relații, apoi a tras sfori și a câștigat... Vasile Sălăjan, cu stagiul la județeană de partid.

„Ieșirea din sistem” Dvs. ați plătit-o cu „sărăcie, singurătate și «ridicol social»”, ridicol pe care îl cunosc și eu atât de bine. După ce m-au scos de la „Cronica”, bunul amic N. Turtureanu nici nu mă saluta pe stradă, parcă aveam vreo boală transmisibilă. Sau, poate, era jenat de faptul că-mi luase locul la Secția poezie, mai știi? La întoarcerea în România, în '72, după ce v-ați opus Tezilor din Iulie '71 fățiș, direct, deschis și ați fost exclus din PCR și din conducerea USR, prietenii v-au ocolit. „Da, îmi spunea cineva, dar granița a cedat pentru Breban, a fost publicat în vest”. „A și riscat pentru asta”, i-am răspuns.

N-am știut (acum știu, din *Sensul vieții*, vol. I, Polirom, 2003) că în '85, la apariția volumului *Bunavestire* la Flammarion, familia Eugène Ionesco, dar și soții Ierunca v-au „stopat”: „Cred că de pe atunci s-a «forțat» termenul de «agent de influență» lipit de numele meu”.

Bunavestire fusese – fapt grav – roman atacat într-o plenară; cărțile v-au fost scoase din biblioteci. Șomați, erați marginalizat. Aveați destui colegi bine plasați în posturi administrative, în scaune înalte. Nu v-au ajutat. Iar Eugen Barbu (*Pagini de jurnal*, 1982, publicate în revista „Pro Saeculum”) nota, la 11 octombrie:

„Ieri, întâlnire cu Breban, pe stradă. Arată destul de ponosit (...) Înteleg, a câta oară, că omul e de la poliție. Cine-l trimite șase luni pe an afară? Opoziția lui e numai formă de deghizare”.

Cînd pomeniți de solidaritatea șaizeciștilor contra dogmaticilor, a literaturii „pe linie” aveți dreptate. Prin '65, Crohmălniceanu se mai lupta cu „evazionisti” ca Nichita Stănescu, Al. Lungu, Ion Rahoveanu, Ioniță Irimia, să-i aducă înapoi, la realism-socialism. Pe I.D. Sârbu îl turna că „denigrează la modul cel mai grotesc întreaga noastră realitate”. Între '72 și '81, însă, s-au desfășurat marile manevre între tabere, manevre care au dus la dizolvarea organizației PCR a USR și la blocajul ședințelor de consiliu. Ultimul congres al scriitorilor a fost în '81, deși, conform statutului, trebuia ținut o dată la patru ani. Bogza, Jebeleanu, Deșliu s-au grupat *versus* Eugen Barbu, Păunescu, Paul Anghel, Lăncrănjan. Și l-am uitat pe Dan Zamfirescu, cel care-i declara lui Ceau, la o consfătuire cu scriitorii, că exista fir direct între conducerea USR și postul Europa liberă. Tabăra Barbu voia să spargă-n două USR, să formeze o alta, a scriitorilor „curat-comuniști”, opusă celorlalți, elemente ostile comunismului. Încercare

de divizare reluată în ne-socialism, când a apărut ASPRO, uniunea „profioniștilor”, ceilalți fiind ce? Veleitari, desigur.

Din păcate, după acel Decembrie, cei care se cred „dincolo de bine și de rău” au găsit cu cale să întetească lupta. Și-mi amintesc de un anunț, apărut pe contracoperta cărților editate de Humanitas, cum că editura are libertatea de a publica doar pe cine vrea ea. Humanitas crede în pluralitatea vocilor și-n diversitatea opiniilor dacă restricționează semnăturile în felul ăsta? Liiceanu v-a refuzat *Spiritul românesc în fața unei dictaturi* și rău a făcut. Acest eseu scris la ceas greu este și ce ziceți Dvs. că nu este: și sociologie culturală, și filozofie a istoriei, și studiu despre blamatul specific etnic.

Sigla democraturii noastre pare a fi *telefonul defect* din proza lui Mircea Cărtărescu, altfel spus: vorbirea fără convorbire, incomunicarea. În acest sens, Florentin Popescu a consemnat o replică a lui Dan Grigorescu, excedat de monologul fără dialog: „Scuză-mă că m-ai întrerupt când vorbeam”.

S-a dovedit că Dinescu nu poate sta lângă DRP, nici Blandiana lângă Țoiu; N. Manolescu lângă Eugen Simion ori optzeciștii Teposu/ Buduca/ Cistelecan lângă „expirații” de șaizeciști: Breban, Sorescu etc. Se discută în termeni ca jigodii și ne-jigodii.

Optzeciștii erau uniți, se știe, debutau în bloc: mă refer la blocul Nedelciu/ Iaru/ I. Bogdan Lefter/ Ion Stratan/ Danilov. Ei bine, s-a spart și el. Mușina și Cistelecan și-au dat „demisia” din generația optzeci. Postmoderniștii au fost acuzați că ar fi diluat prin ironie, aluzie culturală etc. discursul net anticomunist/ anticeaușist, de unde și permisul de liberă tipărire dinspre cenzură, biletul de voie semnat de Dumnezeu-Popescu. Nu se ține cont că s-a evadat din realismul socialist cum s-a putut, dar s-a evadat.

Brifind, trei sînt cauzele principale de dezbinare: *apartenența politică, vârsta, funcția*. Activii în jocul politic îi acuză pe pasivi. Neimplicarea (fosta angajare) în lupta politică a fost admonestată: cine se sustrage e ne-trebnic. Dar care să fi fost baricada dreaptă, ca să nu zic justă, indiscutabilă? „Nimeni nu este nici atât de bun, nici atât de rău cât pare” (La Rochefoucauld). Dușmanii au fost identificați iarăși după apartenența la un anume partid: „boșorogii fără dinți” ai lui Coposu, baronii iliescani, securiștii lui Felix Motanu (ca și cum n-ar fi în toate partidele „albaștri”). Tăricenii dau în stolojani, că-s mai liberali și reciproca; fanii lui Băsescu îi beștelească pe cei care l-ar vrea debarcat pe amiral. „Zețaru Ivan” de la „Academia Cațavencu” îi categorisește *dinozauri roșii pitici* pe Răzvan Voncu, pe Nicolae Ilescu, pe Mircea Micu. Poate că editorialul „României literare” din ianuarie '90, semnat de Augustin Buzura, *Fără violență!* n-a fost atât de anapoda, cum l-au catalogat cărtitorii. Mai ales fără violență verbală (trivială, incoerentă sau numai cinică).

Vocabulele puse la bătaie: delapidator – escroc – borfaș, trădător – vândut, haimana-golan, porc – reptilă – măgar, jeg și neg. Celor trei invective comunistule/ fascistule/ securistule trebuie să le adăugăm și un apelativ descoperit pe un forum de Rodica Zafiu: europenizatule!

Lovim întâi, dăm explicații după (Balzac în *Monographie de la presse parisienne*: frappons d'abord,

nous nous expliquerons après”) pare a fi deviza presei non-literare, dar și literare.

În bătaia pentru funcții orice e folosit pentru denigrare: de la notele de pe diplomă la religie (catolic versus ortodox). Ce principii când sunt conflicte de interese la mijloc? Iar conflictele de interese duc repede la insulte, la acuze peste acuze. Patapieveci acuză turnătorii benevolă a românului și-i prieten (la greu) cu Sorin Antohi.

Trec în silă peste bătăliile vechi de când îi lumea ne-lume între ocupanții de funcții și outsiders, ca să ajung la cea mai reprobabilă, după mine, sursă de vrajbă: vârsta, ceea ce mă duce la spusa lui Gustav Mahler: „Parcă omul trebuie neapărat să moară ca să fie lăsat să trăiască?” Lupta firească, normală între generații a căpătat forme patologice, lupii tineri negând înverșunat tot ce s-a scris până la ei: literatura obosiților și defazaților. Se practică discriminarea de vârstă, atacurile răzbite la generația precedentă. Cei trăitori în comunism fiind, la hurtă, taxați drept tinichele și lichele, cu convingerile lor învechite, cu idealurile lor expirate, cu valorile lor vetuste. Știutorul de carte, omul cultivat e ironizat ca desuet, demodat, șenilă.

Canonul, rețeta, maniera au fost contestate mereu, depășite mereu, de acord, dar extazul inept al criticii de întâmpinare față de triserii (traduse în vest, prin grija ICR) e reprobabil. Și ca *băgăreții* (de la *Băgău*, roman premiat de URSS) să-și facă loc în față, trebuie distrus Grundul. Scriitorul român nu poate accepta autoritatea literară a predecesorului; i se pare că, acceptând-o îi este negată valoarea proprie. Când moartea celor contestați îl ajută, săgețile postume sunt și mai veninoase, ca în cazul Sorescu.

Articolul lui Geo Vasile, *Marius Tupan vs. urechiștii denigrării* a fost respins după moartea lui (6 dec. 2007) de noua echipă de la „Luceafărul”; Geo Vasile l-a publicat în „Conte”, iulie 2008.

Vă citez din învățăturile unei profesoare de română către clasă:

„De ce n-a luat Nichita Stănescu premiul Nobel?” a întrebat o elevă.

„Pentru că n-a meritat”.

Noroc că Nichita Stănescu și-a găsit prieteni fideli lângă Dunăre (de văzut numărul omagial al revistei „Amfitrion”, 1-2/2008) și peste Dunăre.

La noi, discreditarea culturii române, terfelirea personalităților ei, se practică răzbit. Octavian Paler, până s-a dus, a tot cerut să deosebim „polemicile care slujesc idei, de cele care slujesc doar interese, pasiunile care iau foc, de cele care vor doar să dea foc”.

Cum? Ar trebui un *izvor vindecător de boală boala urii și invidiei*, cum scrie la scripturi.

Dvs., în *Sensul vieții* (Memorii I, p. 282-283), împărtășeați un vis:

„Am visat însă, întotdeauna, un «inamic» inteligent, calm, îi ciuda resentimentului său, un bun, un atent lector al paginilor mele, un «Diavol» talentat, «contemporan» cu mine și cu ideile mele, perspicace cât de cât în fața noutății literare pe care încerc să o aduc în cultura în care m-am născut”.

Nu pot decât să vă doresc unul.